

דברי מאיר

מאוצרותיו של הרה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

תמוז התשפ"א

גליון מס' 34

השיעור השבועי בהלכה ואגדה של מורנו הרב שליט"א אי"ה מידי יום רביעי בשעה 17:45 בבנין 'הישיבה הגדולה - בית וגן' רה"ה הדי"א 21, בית וגן - ירושלים

פנינים ופרפראות

על פרשות השבוע שבהודש זה

דבריהם הם זכרונם

פרקי חיים מרבותינו הקדושים שיום פקידת שנתם בהודש זה

| פרשת קרח |

וַיִּקַּח קִנְיָן בְּנוֹ יִצְחָק בְּנוֹ קַהֲתָן בְּנוֹ לֵוִי, וַיְדַבֵּר וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי אֱלִיָּאָב (טז. א)

הקשה מרן הראש"ל רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בשיעורו: מדוע נקראת מחלוקת זו על שם קרח, הלא עיקר המחלוקת נעשתה ע"י דתן ואבירם, כמבואר בפסוקים - "וישלח משה לקרא לדתן ואבירם" (טז, יב) ולא קרא לקרח, וכן בתהילים (קו, יז) "תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על עדת אבירם" - ולא הוזכר קרח. מדוע א"כ, נקראת הפרשה על שמו?

ותירץ: אמנם עיקר המחלוקת נעשתה ע"י דתן ואבירם, אולם הם היו עניים מרודים, כמו שאמר ה' למשה (שמות ז, יט) "שוב מצרים, כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך" - ופירש רש"י, שאלו היו דתן ואבירם, שהיו חיים, אלא שירדו מנכסיהם והעני חשוב כמת. והרי בלי כסף ותעמולה א"א להבעיר את המחלוקת, ובא קרח שהיה עשיר ומימן מכספו את תעמולת המחלוקת, כנגד משה רבינו. ומכיון שע"י כספו בערה אש המחלוקת, לכן נקראת על שמו... (יביע אומר)

| פרשת חוקת |

זֹאת הַתּוֹרָה, אֲדָם פִּי יְמוֹת בְּאֶהָל, כָּל הַבָּא אֶל הָאֶהָל וְכָל אֲשֶׁר בְּאֶהָל וְגו' (יט, יד)

"אמר ריש לקיש: אין התורה מתקיימת, אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר, זאת התורה אדם כי ימות באוהל" (ברכות סג.).

שאל הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" זיע"א: לפי מה שדרשו חז"ל בגמרא, מה הפירוש של המשך הפסוק: "כל הבא אל האוהל וכל אשר באוהל"?

וביאר: הכוונה בהמשך הפסוק "כל הבא אל האוהל וכל אשר באוהל", על אלו הנסמכין על הממית עצמו באהלה של תורה, אלו התמכין דאורייתא! שהלא קל וחומר הוא: ומה אם אחד שמת תחת האוהל, מטמא הוא את כל הנמצא תחת האוהל, ועל כך מפרשים חז"ל "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה", הרי בודאי שהוא מטהר את אותם שתומכים בו וסומכים עליו - כל הבא וכל אשר נמצא מכבר באוהל, שהרי מדה טובה מרובה...

(פנינים)

| פרשת בלק |

לֹא הֵבִיט אֶוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל, הִ' אֶלְקֵינוּ עֲמֹו וְתִרְוַעַת מִלְּךָ בּוֹ (כג. כא)

ביאור נפלא על פסוק זה בדרך הדרוש, אמר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל ששמע בשם הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א:

"לא הביט און ביעקב" - אדם שלא רואה און ביעקב, שאינו מחפש תמיד למצוא חסרונות בחבריו, אלא תמיד מתבונן על הצד הטוב שבהם ודן לכף זכות, ומשבחם ומפאדם על מעלותיהם הטובות - הוא יזכה להנהגה מיוחדת מהקב"ה, הנהגה של ה' אלוקי עימו ותרועת מלך בו" - סיעתא דשמיא עצומה בכל דרכיו ועניניו, ויצליח בכל מכל כלי! (שלמים מציון)

| פרשת פנחס |

אִישׁ פִּי יְמוֹת וּבֶן אֵין לוֹ, וְהַעֲבִרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ (כו, ה)

שאלה קשה ומורכבת הובאה לפני מרן הגאון רבי חיים מבריסק זצוק"ל:

אדם שכיב מרע שאשתו היתה מעוברת, הותר צוואה לפני מיתתו, שאם אשתו תלד בן, אזי שני שלישי הוא מוריש לבנו ושלישי אחד לאשתו. ואם תלד בת - שני שלישי תירש האם, ושלישי אחד תירש הבת. אותו אדם מת כדרך כל הארץ, והנה תאומים בבטן אשתו - בן ובת! הונחה השאלה על שולחנו של הגאון מבריסק: כמה תירש האם, כמה יירש הבן וכמה הבת?

חך הגאון בדעתו כה וכה, והשיב: הרי מלשון הצוואה משמע שהנפטר אוהב את בנו פי שניים מאשר את אשתו, ואת אשתו הוא אוהב פי שניים מאשר את בתו. כך תעשו: חלקו את רכוש הנפטר לשבעה חלקים שווים, הבן יירש ארבעה חלקים, האם תירש שני חלקים, והבת תירש חלק אחד. באופן זה נמצא שהבן נוטל פי שנים מאמו, והאם נוטלת פי שנים מבתה, בדיוק כרצון הנפטר!

(איבעיא להו)

ת.נ.צ.ב.ה.

(מתוך שיעור - ז' תמוז תשע"ט)

שואלין וזורשין

הלכה, אגדה ומנהג
בעניני דיומא

• איסור 'חזרה' בשבת (א) •

< הגדרת "חזרה"

כתב המ"ב (בהקדמתו לסי' רנ"ג): "חזרה מיקרי כשהניחם [את התבשילים] מערב שבת ע"ג כירה, ובשבת נוטלו מהכירה ורוצה להחזירה שנית ע"ג כירה". עכ"ל.

< טעם איסור חזרה

הטעם לאיסור חזרה - בלשון הפוסקים: "מיחזי כמבשל" או "נראה כמושיבה בתחילה בשבת". דהיינו, שאם נתיר להחזיר את הקדירה בשבת ע"ג הכירה, זה נראה כבישול ויבוא גם להניח ע"ג הכירה איזה מאכל שעוד לא נתבשל כלל, ויעבור על איסור בישול מדאורייתא. אמנם באופנים מסוימים התירו להחזיר על האש, ונבארם בס"ד אחד לאחד.

< אופני ההיתר של חזרה בשבת

אמנם בחמשה תנאים [וכולם לעיובא] מותר להחזיר קדירה ע"ג הכירה בשבת, ואלו הם: התנאי הראשון - שהתבשיל מבושל כל צרכו (רמ"א סי' רנ"ג ס"ב בשם ב"י על הטור), והטעם, שבלא זה יעבור על איסור בישול אם יחזירה על האש, שהרי גורם בידים לבשל את המאכל*.

התנאי השני - שהתבשיל לא נצטנן כבר (שו"ע סי' רנ"ג ס"ב), והטעם לזה, כיון שאם כבר נצטנן, הרי אפילו אם נתבשל כבר יש בו שוב איסור בישול [בתבשיל לח]. ובגדר נצטנן - כבר ביארנו בס"ד בהרחבה בשיעורים על הל' בישול (ז' אלול - ט"ו אלול תשע"ז) שנחלקו בזה השו"ע והרמ"א (סי' שי"ח סט"ז), שלדעת השו"ע נצטנן הוא כאשר ירד מדרגת חום שהיד סולדת בו, אפילו הוא חם קצת עדיין. ולדעת הרמ"א, נצטנן היינו שהתבשיל קר לגמרי [ונאריך בזה להלן]. ושני כללים אלו הם מצד איסור בישול.

התנאי השלישי - שיהיה דעתו להחזירה [כאשר הוריד את הקדירה מן האש] (רמ"א בשם הטור, סי' רנ"ג ס"ב). והטעם, שעיי"ז שהיה דעתו להחזירה לא בטלה שהיה הראשונה, וכבר ביארנו פעם בשיעור בס"ד ע"י כמה ראיות מכמה מקומות (ראה בשיעור על הל' בציעת הפת בשבת - גליון מס' 31) שהכוונה בזה היא כלפי האדם עצמו, שע"י שיזכור לא יבוא להניחה בתחלה בשבת [שהרי אחרים לא רואים ולא יודעים מה הוא חושב כשמוציא הקדירה מן האש].

התנאי הרביעי - שהקדירה עודה בידו (שו"ע שם ע"פ הטור), והיינו שעדיין הוא מחזיק את הקדירה בידו משעה שהורידה מן האש ולא הניח אותה. והטעם לזה כנ"ל, שעיי"ז לא נראה כמושיבה בתחלה בשבת. ובאמת מכיון ששני הכללים הללו - "עודה בידו" ו"דעתו להחזירה" הם מאותו טעם, כתב המ"ב (סי' רנ"ג סקנ"ו ובביאור"ל שם) שאם היה דעתו להחזירה או עודה בידו - בעת הצורך יש לסמוך על זה ולהחזירה [כמובן בצירוף שני הכללים הראשונים הקשורים לאיסור בישול].

והתנאי החמישי - שהכירה היא גרופה וקטומה (שו"ע שם), שהרי בלא זה אפילו מע"ש אסור להניח הקדירה על הכירה [ועיי' באריכות בשיעור הקודם על הל' שהיה בשבת - גליון מס' 42].

* ולגבי עצמות, אם נקראים שנתבשלו כ"צ - עיי' באריכות בספרי "דברי מאיר" על הל' שבת (פ"ז סט"ז). ולכאורה זה תלוי באדם עצמו, אם הוא נוהג למצוץ גם את העצמות, שאז יש להחמיר. ואילו מי שאינו נוהג למוצצם ולכן אין לו ענין בבישולם, לגביו זה נקרא שנתבשלו כל צרכם. ע"ש. ועיי' במאור השבת ח"א, וכן שם במכתבי מרגן הגרש"ז אויערבאך, הגרי"י פישר והגרמ"א פריינד צוק"ל. והמחמיר תבוא עליו ברכה.

(מתוך שיעור - כח תמוז תשע"ח)

אורחות צדיקים

סיפורי מופת והנהגות קודש
מגדולי ומאורי הדור שליט"א

מחשובי הפוסקים ומנהיגי הקהילות בדורנו הוא הגאון הגדול רבי שלמה ידידיה זעפראני שליט"א (נולד ב-י' תמוז התשי"ד), אב"ד 'כתר תורה' ונשיא 'איגוד עמלי התורה', משמש בקודש כרבם של קהילות אברכים בני תורה בכמה וכמה מקומות מושבותיהם, ומחבר הספרים: 'משפט שלמה', 'בא ידד', 'ויזרע יצחק', ועוד.

נביא כאן קטע קצר מתוך משא חיזוק שאמר לאחרונה:

"בימים אלו אנו עוסקים בלימוד מסכת אבות, והיא נקראת 'אבות'. מדוע? מבאר הגר"א, כי זהו שמה ע"פ דברי רש"י (ב"ק ב), 'אבות קרי להנך דכתיב בקרא בהדיא, וכ"פ רע"ב את פתיחת המסכת 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה וגו'.

"ולכאורה היינו מצפים שקטע זה יופיע בריש סדר זרעים, אך סידר רבינו הקדוש את המשנה, ללמד שהמוסרים וההנהגות והמידות אינן תובנות שחכמים בודו מליבם ח"ו, אלא הכל מקורו בתורה הק', ואיפה? בפסוק 'ועשית הישר והטוב' (דברים ו, יח), שעליו מפרש הרמב"ן שזהו יסוד המידות כולן.

"אנחנו ממשיכים את ה'אבות'. זאת מסכת אבות, ולכן היא נקראת אבות. אנחנו ממשיכים את אבותינו, ואבותינו יסודם בהרי קודש, הן בעבודת ה' והן בלימוד התורה!"

(לוח הקהילות, אייר תשפ"א)

מורנו הרב שליט"א עם הגרש"י שליט"א בכותל המערבי

מכתבי תורה וזוהרה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

"ברכת המצוות" על מצות קריאת שמע

בס"ד, יום א', י"א תמוז תשע"ט

כב' ... הגאון ר' אשר אנשיל שוורץ שליט"א,
שלום וברכה וכט"ס.

במה שהקשתם ... מדוע אין מברכין על מצות קריאת שמע ברכה כמו בכל המצוות, ותירצתם בס"ד.

ונראה לבאר עוד בס"ד, שאיתא בגמ' (מדרים ז') "דאי בעי פטר נפשיה בק"ש שחרית וערבית", וגם במשנה (ברכות א') איתא: "הקורא מכאן והילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה". וא"כ חזינו שמצות ק"ש אינה ניכרת, וכשקורא שלא בזמנה נחשבת כתלמוד תורה, וברכה נתקנה רק על מצוה הניכרת - כגון נרות חנוכה וכדו', ולא על מצוה שאינה ניכרת - כגון "ביומו תתן שכרו" וכדו'.

וא"כ גם ק"ש אינו ניכר שזה לשם מצוה, ולכן אף שהיא מצוה גדולה מאד, אין על זה ברכה.

בכבוד רב ובברכה, ידיך
מאיר סנדר, פעיה"ק ירושלם תובב"א

פורטל התוכן הרשמי של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' < ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < הודעות < גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א < ועוד

או בלחיצה על הקישור: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/>

כנסו לכתובת: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/>